

Цецорина Тетяна Олександрівна. – Белгород, 2002. – 172 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА:

Суховірська Людмила Павлівна – аспірантка кафедри фізики та методики її викладання Кіровоградського державного педагогічного

університету імені Володимира Винниченка, викладач фізики та астрономії ДНЗ «Професійно-технічне училище №8 м. Кіровоград»

Коло наукових інтересів: ресурсно-синергетичний підхід до методики навчання фізики в загальноосвітніх навчальних закладах

УДК 13:373.3:[316.286]

АНАЛІЗ НАВЧАЛЬНИХ ПЛАНІВ І ПРОГРАМ ЩОДО ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ ЯКОСТЕЙ МОВЛЕННЯ В УЧНІВ

Катерина ТКАЧЕНКО (Черкаси)

Постановка проблеми. Особливо важливим, в освітній діяльності є змістовий компонент. Своє відображення зміст знаходить в навчальних планах та програмах, в підручниках, які визначають основні вимоги до підготовки майбутнього вчителя початкових класів. З цього слідує що, для того щоб ефективно використати зміст для розв'язання поставленої мети, необхідно його проаналізувати.

Мета статті. Метою даного статті є здійснення аналізу навчальних планів і програм напряму 0101 “Педагогічна освіта” спеціальності 6.010102 – “Початкова освіта” кваліфікації “Вчитель початкових класів” – тобто виявлення характерних особливостей сучасної підготовки вчителів початкових класів до формування комунікативних якостей мовлення в учнів. Уможливив виявити нормативні частини, що впливають на підготовку майбутнього вчителя початкових класів до формування комунікативних якостей мовлення в учнів (рис. 2.1.).

Рис. 1. Навчальні дисципліни, що впливають на підготовку майбутніх учителів початкових класів до формування комунікативних якостей мовлення в учнів.

Виклад основного матеріалу. В результаті аналізу ми відібрали дисципліни, які в різній мірі впливають на підготовку майбутнього вчителя до формування комунікативних якостей мовлення в учнів. Представляємо їх аналіз.

Цикл гуманітарної та соціально-економічної підготовки. Серед предметів цього циклу ми виділили дисципліни, які тією чи іншою мірою впливають на підготовку вчителя до формування комунікативних якостей мовлення в учнів: українська мова за професійним спрямуванням, історія української культури.

З культурою мови завжди пов'язується вміння грамотно писати і говорити, правильно добирати мовно-виражальні засоби для спілкування. Культура мови – це й загальноприйнятий етикет.

Формувати мовну культуру покликана насамперед школа, тому володіти нормами української літературної мови, мати високу культуру її повинен не лише вчитель-словесник, а й увесь педагогічний колектив. До того ж українська мова є не лише навчальною дисципліною, предметом вивчення, а й засобом навчання взагалі. Тому виробляти й удосконалювати культуру українського мовлення й письма повинні всі вчителі.

Основне завдання курсу “Українська мова за професійним спрямуванням” полягає в тому, щоб допомогти студентам оволодіти нормами української літературної мови в її усній і писемній формах, ознайомити їх з тими науковими джерелами, до яких можна звертатися для постійного вдосконалення культури мови, виробити навички каліграфічного письма [3].

Практичний курс “Українська мова за професійним спрямуванням” передбачає поглиблене вивчення студентами орфографії, пунктуації і орфоєпії української мови, озброєння майбутніх вчителів основами знань і вмінь навчання графіки письма в початкових класах. Він орієнтує на усвідомлене, теоретично обгрунтоване засвоєння норм української літературної мови [там само].

Узагальнюючи вищесказане навчальна програма дисципліни “Українська мова за

професійним спрямуванням” надає великі можливості для забезпечення індивідуального підходу до студентів у доборі форм і методів викладу практичного та теоретичного матеріалу для розвитку комунікативних якостей мовлення в учнів, забезпечує простір для прояву творчої праці викладача, а також забезпечує лінгвістичну освіту студентів, яка має вагому роль не тільки у професійній сфері майбутнього вчителя, а й у житті кожної культурної людини взагалі.

Цикл дисциплін природничо-наукової підготовки є основою навчальної підготовки студентів у вищих навчальних закладах. До даної групи увійшли ряд дисциплін, що у певній мірі впливають на наукову, теоретичну, практичну підготовку майбутнього вчителя початкових класів: сучасна українська мова з практикумом, нові інформаційні технології та ТЗН, загальна педагогіка, загальна психологія, дидактика.

В системі підготовки високопрофесійних учителів важливу роль відіграє курс “Дидактика”.

У результаті вивчення дидактики студент отримує ті фундаментальні знання, без яких неможливе успішне засвоєння матеріалів, які вивчаються в межах курсу “Педагогіка” [2].

Так як ми розглядаємо підготовку майбутніх учителів в сучасних умовах, то адекватна підготовка майбутнього вчителя початкових класів, на сьогоднішній день, неможлива без гармонійного поєднання використання новітніх технологій з живим словом учителя. З цього слідує що опанування новітніми комп’ютерними технологіями забезпечує навчальна дисципліна «Нові інформаційні технології та ТЗН».

Метою цього курсу є надання теоретичних та практичних навичок використання комп’ютерних технологій як засобу професійної діяльності педагога. Студенти повинні опанувати методикою ефективного використання сучасних інформаційно-комунікативних технологій у майбутній професійній діяльності, при цьому враховуючи нахили і здібності учнів та їх вікові особливості розвитку.

З вищезазначеного можемо висновити, що використання комп’ютерних технологій у педагогічній діяльності сприяє формуванню у дітей молодшого шкільного віку таких рис як здатність до експериментування, гнучкість мислення, які дають змогу більш ефективно навчати дітей грамотно говорити, вміння логічно мислити, розкрити їх творчий потенціал майбутнього вчителя початкових класів.

Також у підготовці майбутнього вчителя початкових класів до формування комунікативних якостей мовлення в учнів

велике значення має і курс дисциплін з психології. Адже підібрати адекватні методи та форми навчання можна тільки при наявності знань вікових особливостей дітей, їх психічні стани, властивості, процеси, поведінку особистості, психологічних та розумових можливостей.

Так, вивчення психологічних дисциплін майбутніми педагогами починається з „Загальної психології”. Це обумовлено тим, що засвоєння основ загальної психології визначає як фахова підготовленість майбутнього вчителя, так і готовність до творчої життєдіяльності особистості в соціокультурному просторі. Курс загальної психології повинен сприяти й розвитку сенсорно-перцептивної, інтелектуальної, емоційно-вольової сфер творчої діяльності студента-освітянина, формуванню стійкої життєвої позиції в суспільстві [4].

Психолого-педагогічна спрямованість на майбутню професію учителя є одним з основних завдань навчального курсу. З цього слідує, що зміст курсу загальної психології засновано на базі знань з педагогіки, філософії, екології, біології, естетики, фізіології та інших наук. Зміст та об’єм курсу є фундаментом для подальшого оволодіння студентами інших психолого-педагогічних, соціальних та біологічних дисциплін.

Фундаментом для подальшого вивчення майбутніми вчителями початкових класів наступних дисциплін є основи загальної педагогіки, зокрема такі дисципліни як: дошкільна педагогіка, історія дошкільної педагогіки тощо ґрунтуються на засадах загальної педагогіки.

Метою вивчення загальної педагогіки являється засвоєння та оволодіння студентами системи теоретичних знань із педагогіки як науки про навчання та виховання дітей.

Одне з центральних місць в підготовці вчителя початкових класів посідає сучасна українська мова з практикумом як навчальна дисципліна.

За умови оволодіння майбутнім учителем початкових класів глибокими знаннями з рідної мови, її фонетичної та граматичної систем, фразеології, стилістики та лексики, тільки за умови даних знань майбутній фахівець зможе стати взірцем для учнів у культурі усного і писемного мовлення та успішно виховувати у дітей хист до слова та активно допомагати їм у розвитку мовлення.

Навчально-змістовий ресурс, передбачений навчальним планом педагогічного факультету, який сприяє підготовці творчого вчителя при засвоєнні дисциплін циклу професійної і практичної підготовки являє собою: основи культури та техніки мовлення, дитяча література, методика викладання української

мови, інноваційні технології в системі початкової освіти.

Сучасні умови національного відродження актуалізують завдання оволодіння мовленнєвою культурою всіма верствами населення. Значну роль у цьому складному і багатогранному процесі має відіграти педагог, від праці якого залежить подальша доля оновлення суспільства.

Однією з важливих умов удосконалення педагогічної майстерності є культура мовлення вчителя.

“Основи культури і техніки мовлення” – Мета курсу – дати студентам відомості про основні поняття культури мови як наукової дисципліни, удосконалювати їх навички володіння нормами українського літературного слововживання, образним і виразним мовленням.

Курс програми „Методика викладання української мови”, охоплює основні складові підготовки майбутніх учителів з цього курсу. До змісту програми введено не тільки традиційні розділи навчальної дисципліни, в ній відображено також реалії сьогодення, досягнення сучасної лінгвістики, дидактики, психології, лінгводидактики, гуманістичний напрям освіти, сучасні прагматичні устремління, враховано наявний плюралізм шкільних підручників [1].

Нас особливо цікавить саме курс «Методика викладання української мови» адже як зазначається в пояснювальній записці до програми з української мови 1-4 класів, саме даний курс являє собою важливу складову загального змісту початкової освіти, оскільки мова є не тільки окремим навчальним предметом, а й основним засобом опанування всіх інших шкільних дисциплін. Основною метою цього курсу є формування ключової комунікативної компетентності молодшого школяра, яка виявляється у здатності успішно користуватися мовою (всіма видами мовленнєвої діяльності) в процесі спілкування, пізнання навколишнього світу, вирішення життєво важливих завдань.

Досягнення поставлених цілей передбачає виконання таких завдань:

- вироблення в учнів мотивації навчання української мови;
- формування комунікативних умінь;
- гармонійний розвиток усіх видів

мовленнєвої діяльності (слухання, говоріння, читання і письма);

- опанування найважливіших функціональних складових мовної системи;
- соціально-культурний розвиток особистості;
- формування в учнів умінь вчитися [1].

Висновки. Вивчення стану проблеми підготовки вчителя до формування комунікативних якостей мовлення в учнів на основі аналізу програм навчальних дисциплін, що передбачені навчальним планом напряму 0101 “Педагогічна освіта” спеціальності 010102 “Початкова освіта”, дає можливість висловити: кожна з відібраних дисциплін сприяє в певній мірі підготовці вчителя початкових класів, але дисципліни першої групи меншою, а другої і третьої – більшою мірою впливають на підготовку творчого вчителя.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Дубяга С.М. Методика викладання української мови [Електронний ресурс]: Офіційний сайт Мелітопольського державного педагогічного університету ім. Б. Хмельницького. – Режим доступу: http://socgum.mdpu.org.ua/index.php?option=com_mtree&task=viewlink&link_id=287&Itemid=0
2. Мелаш В.Д. Дидактика [Електронний ресурс]: Офіційний сайт Мелітопольського державного педагогічного університету. – Режим доступу: http://socgum.mdpu.org.ua/index.php?option=com_mtree&task=viewlink&link_id=741&Itemid=0
3. Фефілова Т.В. Українська мова за професійним спрямуванням [Електронний ресурс]: Офіційний сайт Мелітопольського державного педагогічного університету. – Режим доступу: http://socgum.mdpu.org.ua/index.php?option=com_mtree&task=viewlink&link_id=717&Itemid=0
4. Шевченко Ю.О. Загальна психологія [Електронний ресурс]: Офіційний сайт Мелітопольського державного педагогічного університету ім. Б. Хмельницького. – Режим доступу: http://socgum.mdpu.org.ua/index.php?option=com_mtree&task=viewlink&link_id=158&Itemid=0

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Ткаченко Катерина Олександрівна – аспірант кафедри дошкільної і початкової освіти Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

Коло наукових інтересів: проблема підготовки вчителя початкових класів до формування комунікативних якостей мовлення в учнів.